

5. »Pravljica o dobri pipi«

Ustanovitelj Opus Dei – življenjepis sv. Jožefmarija Escrivája.

24. Avg. 2018

[↗ Nazaj na kazalo](#)

Najvarnejše skrivališče, kamor se je bilo mogoče zateči, je bil azil na veleposlaništvih. Od prvih dni po vstaji, ko so revolucionarne milice po Madridu zasejale teror, so diplomatski sedeži sprejemali na stotine pribežnikov, med njimi tudi

visok odstotek duhovnikov in redovnikov. Pozneje, jeseni 1936, ko se je preganjalna gonja zaostрила in so se začeli množični poboji, so bile ne le uradne stavbe diplomatskih predstavništev, marveč tudi depandanse in drugi njim pripadajoči prostori natrpani z begunci. Čez nekaj mesecev je bilo v tistih prostorih nakopičenega že toliko ljudstva, da so ob očitnih znamenjih, da vojne še ne bo kmalu konec, veleposlaniki različnih držav poskušali doseči evakuacijo svojih azilantov, ki jih je bilo v prestolnici že več kot 13.000.^[1]

Republikanska vlada je 27. marca 1937 končno predpisala splošne pogoje za evakuacijo diplomatskih azilantov, pod obvezo, da »se v bodoče, ne glede na okoliščine, ne sprejema novih pribežnikov«. Vodje diplomatskih predstavništev so morali skladno z dogovorom zaprositi za evakuacijo na podlagi

zaključenih in podrobno sestavljenih seznamov s fotografijami azilantov.^[2]

Generalni konzulat Hondurasa je nudil drugorazredno zaščito. Ni bil sedež diplomatske misije, ampak zgolj konzularni urad, v katerem je stanoval gospod Pedro Jaime de Matheu, čigar status, kar se tiče pooblastil, ni presegal ravni častnega generalnega konzula.^[3] V mesecih februarju in marcu 1937 je iz Španije odpotovalo več odprav s stotinami evakuirancev, ki sta jih organizirali veleposlaništvi Argentine in Mehike. Jožefmarija je torej verjel, da mu bo selitev v honduraški konzulat odprla vrata za izhod iz Madrida. To je bila razumljiva, toda zmotna misel, kot je spoznal pozneje.

Suilsov sanatorij so zapustili z namero, da se vpišejo na seznam, ki ga je pripravljala konzulat Hondurasa. Potem ko so Jožefmarija, njegov brat Santiago in Juan vnaprej plačali

strošek potovanja, so jim dodelili številke 23, 92 in 35. Vendar je moral oče kmalu posumiti, da je stvar zastala, saj 20. aprila v pismu prosi Isidora, naj gre pozdravit čilskega veleposlanika in mu preda sporočilo, da so vpisani na seznam za evakuacijo. **Pravijo mi**, pojasnjuje Isidoru, **da bo vsak teden odpotovala ena odprava. Če bi nas poklical g. veleposlanik, bi lahko bili naslednji teden zunaj. V nasprotnem primeru ... kdo ve!**^[4]

Prošnja je prispela malce pozno, saj je Aurelio Núñez Morgado, čilski veleposlanik, moral še isti teden oditi iz Španije zaradi napetih odnosov s tedanjim španskim zunanjim ministrom Álvarezom del Vayom.^[5]

Konec aprila je bil ustanovitelj prepričan, da mu na odhod ne bo treba dolgo čakati: **Nič dokončnega, vendar se zdi, da je blizu.** Kljub temu ga teden dni pozneje napade

dvom, saj ni videti druge rešitve razen te, da kaj ukrene José María Albareda, tisti mladi profesor, ki je zahajal v Študentski dom Ferraz: ***Od tod ne pridemo nikdar, če José M. ne spodbudi čilske zadeve. Ne vem, kdaj bo odšel Jožefmarija: morda kmalu, morda pozno, morda ... nikoli.***^[6]—

Upanje, da bo honduraški konzulat dobra odskočna deska za skok v tujino, se je izkazalo za prazno. Tisto pribežališče se je spremenilo v nekakšno mišelovko brez izhoda. Kdor je ni prostovoljno zapustil, je ostal tam ujet do konca državljanske vojne. To je lahko reči, a kdo bi mogel to uganiti takrat?

Čez teden dni, v začetku maja, je Jožefmarija v mislih premleval druge možne rešitve: ***Čile? Čile ali pa Kitajska ... ali ni vseeno? Vztrajajmo.***^[7]— Vztrajen je bil Isidoro na čilskem veleposlaništvu, kjer so

mu povedali, da so njihovi sezname
za evakuacijo zaključeni in da je
nemogoče vpisati še koga, ker so bili
že poslani na vlado. Ko so to sporočili
očetu, se ta ni predal in jim je
pisal: ***Glede Čila: glejte, kar so vam
rekli tam, govorijo tudi tukaj, zato
da bi se znebili nadležnežev [...].
Če hočejo, lahko to uredijo. Saj to
je njihova služba, da izvedejo tudi
najbolj neizvedljivo!***^[8]

Neuspehi na diplomatskih
predstavnostih niso vzeli poguma
očetu, ki si je zatem skušal utreti pot
preko turškega veleposlaništva in
svoje sinove vnaprej posvaril pred
diplomatskim izgovorom »sezname
so že zaključeni«. Tako se je zagnal v
iskanje nove rešitve^[9] in znova
prigovarjal svojim sinovom v
Madridu, naj trmasto vztrajajo, pa
naj se to zdi primerno ali ne (se je v
tistem trenutku spominjal nasvetov
sv. Pavla Timoteju?):

Danes nimam druge teme, o kateri bi govoril: evakuacija, evakuacija in evakuacija. Vztrajajte, nadlegujte, v ugodnih in neugodnih okoliščinah: bodite sitni. Kaj imamo mi opraviti s temi spopadi? Treba je oditi iz Madrida in iz Španije. Je moja prošnja dovolj jasna? Saj vem, da delate vse, kar morete, in zelo sem hvaležen, ampak treba je storiti več, kot zmorete.^[10]___

Sredi maja je vsa njegova korespondenca eno samo spraševanje o evakuaciji. Njegovi sklepni pozdravi pa vseeno niso brez kančka humorja: **Sobota – 15. maj 1937 – Z dna vseh Globin!**

[Honduras].^[11]___ Ko proti koncu meseca piše v Valencijo, je njegovo pismo glede evakuacije prepojeno z zdravo skeptičnostjo: **Žalostno je, če se počutimo kot tujci in evakuiranci, pri tem pa se evakuacija nikdar ne uresniči. Ponovno (to je pravljica o dobri pipi) se zdi, da se zadeva v**

*zvezi z odhodom premika [...].
Sam, iskreno rečeno, če ne vidim,
ne verjamem.*^[12]___

Junija se zazdi, da se spet poraja upanje, in omembe evakuacije v očetovih pismih znova postanejo trmaste in nepopustljive: ***Treba je vztrajati z vso zavzetostjo, pri Čilencih ali pri Švicarjih, in treba je pridobiti izkaznice. Potrudite se. Tukaj ne moremo ostati. Ali nas ne bi mogli sprejeti v Švici ali v Turčiji ali kjerkoli drugje?***^[13]___

Dejstvo je, da je v štiriindvajsetih urah splahnelo vsako upanje: ***Naši načrti so šli po gobe.***^[14]___ Obeti so bili tako klavrni, da jih je konzul Hondurasa sredi junija moral obvestiti, da po svoji strani ne bo več poskušal doseči evakuacije. S tem je svojim azilantom prihranil morebitna razočaranja. Vendar pa lahko domnevamo, da je bolj kot kaj drugega to bila nekakšna dimna

zavesa, saj jim konzul ni upal razkriti dejanske resnosti položaja. Zares so se znašli v mišlovki. Razen tega, da je bila usposobljenost častnega honduraškega konzula za pogajanja z vladnim ministrom iz oči v oči precej šibka in dvomljiva, si je gospod Pedro Jaime že prej zvezal roke, ko je sestavil seznam azilantov, ki je bil uradno poslan na špansko vlado. Na njem je bilo 32 oseb, vključno z ženskami in otroki. Če bi se razvedelo, da je bilo število azilantov v konzulatu Hondurasa trikrat večje, bi se konzulovo življenje zakompliciralo. Zato je bilo bolje, da se ne odloča za nadaljnje korake ter se izogne neprijetnim presenečenjem.^[15] —

Kmalu zatem, 29. junija, ob godu gospoda Pedra, so azilanti konzulu izročili sveženj podpisov, naslovljen z besedami:

»Njegovi ekscelenci g. Pedru Jaimeju de Matheu

– hvaležni pribežniki –

Madrid, 29. junij 1937.«^[16]

Na treh polah je bilo zbranih 88 podpisov. Na prvem mestu je bil podpisan Juan Manuel Sainz de los Terreros, tisti, ki je skupaj s Juanom Jiménezom Vargasom v neki podstrešni izbi od očeta prejel odvezo.

Toda Jožefmarija se ni sprijaznil s porazom niti ni menil, da je vse izgubljeno. Nemudoma se je lotil nove naloge: pridobivanja argentinskih potnih listov, čeprav si je priznaval, da je bila to zgodba brez konca: ***Jožefmarija?*** se retorično sprašuje v nekem pismu svojim v Valenciji. ***Zdi se, da se na vidiku znova pojavlja možnost, da nam uspe. To je ... pravljica o dobri pipi.***

[17]

* * *

Po Jožefmarijevem prihodu na konzulat so on in njegovi spremljevalci dalj časa živeli nomadsko življenje z dnevnimi selitvami po vežah in hodnikih. Ko je prišel čas počitka, so se utaborili v salonu. Pod mizo, ki je bila podnevi del jedilnice, so nagnetli žimnice in okolico posejali z najrazličnejšimi predmeti. ***Če bi vi videli, kako se je vsak večer jedilnica spreminjala v malodane okroglo posteljo!***^[18]___

Po tistem razpuščenem salonu so bile raztrošene skodelice, odeje, knjige in serviete; kovčki, slike, vrči, cunje in toaletni pripomočki. ***Stoli? So last različnih družin; med njimi so tudi kuhinjski stoli. Ampak zvečer jih odnesemo v kopalnico.***

Kopalnica? ...^[19]___ Okrog trideset oseb je uporabljalo tisto kopalnico. Ker je bila edina, ki so jo azilanti v tistem nadstropju imeli na razpolago, je bila

njena jutranja uporaba strogo določena s pravilnikom.

Očetu, Santiagu in Joséju Maríi Gonzálezu Barredu so družbo delali Álvaro del Portillo, ki je prišel dan poprej, in Eduardo Alastrué, ki se jim je pridružil naslednjega dne.

Eduardo, ki je prav tako pripadal tej razkropljeni družini, je bil meseca novembra zaprt v neki čeki na Ulici Fomento, in ko so ga že nameravali ubiti, je bil nerazložljivo izpuščen na prostost.^[20]_____

Do sredine maja niso imeli na voljo lastne sobe. Potem jim je bila dodeljena izba na koncu hodnika, zraven vrat na stopnišče za gospodinjstvo. Najbrž je v prejšnjih časih služila kot shramba za premog. Bila je tesna. S ploščicami obložena tla so zvečer prekrile žimnice in odeje. Čez dan so žimnice, ustrezno zložene in naslonjene na steno, služile za sedenje. Ozko okno je

gledalo na notranje dvorišče, tako senčnato, da je bilo treba podnevi pustiti prižgano žarnico, ki je slabotna, gola in osamljena visela s stropa. V tej žalostni in zanikrni kamri je oče organiziral življenje svojih domačih. Njegov opis sobe, s katerim je želel razvedriti svoje sinove v Valenciji, vsebuje nadih humorja, vendar je točen in stvaren:

Vseh petih žimnic, ki so v naši lasti, ni mogoče razgrniti. Tla so povsem prekrita že s štirimi. Naj vam opišem domovanje? Kadar je tabor pospravljen, sta v kotu skupaj z odejami in blazinami zloženi dve žimnici, ena na drugi. Nekaj malega prostora. Žimnici od Joséja B. in Álvara sta pospravljeni na enak način, čeznju pa je položena Eduardova žimnica, tesno zvita in odeta v pogrebno črno rjuho. Radiator – pet jetičnih elementov – podpira desko, narejeno iz predalnega dna: to je miza za živež

in za šest razmeroma čistih skodel, ki so dobre za vsako priložnost. Eno okno s pogledom na temno – temačno – dvorišče. Pod oknom majhen zaboj z nekaj knjigami in steklenico za svečane priložnosti. Na zaboju dva majhna kovčka (enega imam na kolenih in na njem pišem, potem ko sem poskusil pisati v sto tisoč različnih položajih ... navdanih z vso resnostjo ... za mišice pa povsem smešnih in nestabilnih). Tik ob zaboju še dva majhna kovčka, ki se v kotu dotikata stene ter podpirata torbico in pločevinasto škatlo, kjer hranimo toaletne potrebščine od vseh. Takoj za kovčkoma sledijo vrata. Četudi smo pri vratih, vas ne bom vrgel iz sobe (noter lahko pridete, kakor želite: vrata se ne zapirajo, saj so pokvarjena). Preostane vam še to, da občudujete vrv, ki seka enega izmed kotov sobe in na katero obešamo pet brisač; ter prelep zaslon iz pristnega časopisnega papirja, ki ga je ta dedek

v trenutku dobre volje namestil na pravo pravcato žarnico, visečo na umazani žici. No, nikakor pa naj vam ne pride na misel, da bi se dotaknili stikala za luč, ker jo je potem sila zapleteno spet prižgati: pokvarjeno je. Še kaj?^[21]___

V sobah vzdolž tistega hodnika je bilo nastanjenih več kot trideset oseb. (V prizidku zgornjega nadstropja pa je bilo še šestdeset drugih pribežnikov.)

^[22]___ Ob takšni gostoti prebivalstva je bilo sobivanje v dolgih urah enoličnosti težavno. V azilantskem življenju ni bilo nič privlačnega razen upanja na nekaj, kar se nikakor ni hotelo zgoditi: evakuacija ali konec vojne. Posledično je malodušje načenjalo pribežnikove živce, dokler ga ni potopilo v globoko apatijo. V takšnem vzdušju je ljudem primanjkovalo celo moči za zabijanje časa, ki je mineval neizprosno počasi ter v dušah puščal trajno sled naveličanosti in praznine. Če je

kakšna beseda ali spomin slučajno za trenutek vzbudil iskro zanimanja, da je v bežnem soju zažarelo sovraštvo ali upor, je kmalu spet ugasnil.

Medsebojni odnosi v tistem prisilnem sožitju prav tako niso bili ne prijetni ne umirjeni. Nenehno je prihajalo do prerekanj, pa tudi do izbruhov tarnanja ali obtožb. V odsotnosti delovne discipline se jim je – tako kot v kletko zaprti živali – dogajalo to, da so si razbijali glavo s svojimi skrbmi, ki jih je bilo vedno na pretek, do te mere, da so nekaterim odpovedali živci. Njihova zavest je tavalala v megli. Nazadnje so skoraj vsi podlegli pod pritiskom dvojne obsedenosti: zaradi lakote in zaradi strahu.^[23]

Sprva je zavetje diplomatskega sedeža pomenilo, da je minila smrtna nevarnost oziroma tveganje aretacije. A potem je polagoma začel prevladovati strašljiv občutek negotovosti, ki je trpinčil človekovo

domišljijo. V honduraškem primeru azilanti niso mogli povsem pozabiti, da njihovo pribežališče ni bilo pod varnim okriljem diplomatske misije, ampak le znotraj generalnega konzulata, zaradi česar so jim govornice o morebitnem napadu in o nezadostnem jamstvu azila vlivale še več strahu. Zlasti ko je prispela vest o vdoru v perujski konzulat. Zgodilo se je v noči s 5. na 6. maj 1937: madridske oblasti so v prostore tistega konzulata poslale oborožene sile in aretirale vse pribežnike, skupno tristo Špancev in šestdeset Perujcev.^[24]

Ta dogodek je v eni od skupin pribežnikov izzval krizo kolektivnega preplaha. Predstavljali so si nevarnost, v kateri bi se znašli, če bi kdo ovadil Jožefmarija, ki je skoraj vsako jutro maševal v vhodni veži, in to sporočil policiji.^[25] Niti konzul se, po pripovedovanju njegove hčere, ni zanašal na svojo varnost: »Ljudi je

bilo strah in zdelo se jim je, da bi lahko bili ogroženi, zato je – potem ko mu je moj oče rekel, da je obhajati sveto mašo nevarno – vedno maševal v sobi, kjer so bili nastanjeni.«^[26]

Ob zgodnji jutranji uri, ko drugi pribežniki še niso vstali, je oče za svoje imel meditacijo. »Njegove besede,« pripoveduje eden od pričujočih, »včasih vedre, včasih silovite in čustvene, vselej pa polne luči, so se spuščale nad nas in se usedale v naše duše.«^[27] Razlagal je evangelij, jim govoril o Kristusovi osebnosti in življenju in vsi skupaj so se pripravljali na mašo.

Zatem je duhovnik na steno obesil razpelo in čez kovček razgrnil korporale. Po maši so nepoužite posvečene hostije shranjevali v denarnico, ki jo je izmenoma vsak dan pri sebi nosil nekdo drug. Tako so lahko obhajali še druge ali pa so hostije izročili Isidoru, da bi obhajilo

prinesel članom Dela izven konzulata. V revščini tiste izbice je mašna daritev potekala s katakombskim pridihom. Ko oče s preprosto in svečano naravnostjo o tem poroča sinovom v Valenciji, doda nekaj potrebnih sestavin, zato da bi se rešil cenzure:

Torej, g. Manuel me skupaj z družino vabi na kosilo. In gremo. Kako bi ne šli, ko nas tare takšna lakota? Ob teh evakuacijskih problemih v Madridu se je izkazalo, da nimamo ničesar od tega, kar smo v prejšnjih časih šteli za nujno potrebno. Danes – iz današnjega boste sami izpeljali druge dni – nismo imeli mize in smo si pomagali z zabojem, v katerem so najbrž bile pomaranče. Na njem en, dva, trije kovčki. Nato ne preveč čista servieta – gospod Manuel! – in še dve manjši, navadni. Potrudil se je – potrudili smo se –, da je na čelu gostije bil gostiteljev portret, nameščen na steno in čedno pritrjen

z iglo. Čez čas je napočil konec: kljub pomanjkanju nam je ostalo kruha za nekaj dni. In tile fantiči so mi jo zagodli, kot da bi se šolali pri rokovnjačih: ukradli so mi denarnico – pomisli! –, tisto majhno afriško denarnico, ki mi jo je prinesel Isidoro. In da se ne sporečejo med seboj, jo pri sebi hrani vsak dan eden, strogo izmenično. Jaz pa potrpi, kakor da bi bil z mislimi kje drugje.^[28]___

V veži so imeli nekaj časa shranjeno Najsvetejše (**Prijatelja**), pod ključem v nekem kosu pohištva (**v predalu za Kruh**). Konec aprila je Jožefmarija, ki je bil zaradi revme nepokreten in ni mogel hoditi na redne obiske h Gospodu, za pomoč poprosil dva majhna otroka, da sta Prijatelju prinašala njegova sporočila.

Otroka sta se vračala k njemu in mu poročala o svoji nalogi. **In kaj si mu**

rekel? je Jožefmarija vprašal enega od njiju, ki je bil Andaluzijec. – ***Da naj vam dá vse tri stvari in še eno povrhu, ki jo potrebujete,*** mu je odvrnil malček.

Ko je videl, kako sta otroka pozdravljala Prijatelja, je bil duhovnik ganjen: ***Ne vem, kdo ju je naučil zvijače. Vendar sem navdušen, pa naj bo to senilna slabotnost ali karkoli že, ko gledam tadvá fantiča – prav dobro vesta, da brez hrane nihče ne more živeti! –, kako se približata predalu za Kruh ... ter na ključavnico pritisneta močan in glasen poljub!***^[29]_____

Kot drugi ukrep pa je konzul iz previdnosti znatno omejil Isidorove obiske na konzulatu. Stavbo so varovali in nadzorovali stražarji, ki so na ulici zahtevali osebne dokumente tistih, ki so vstopali ali prihajali iz hiše; vendar to za Isidora

ni predstavljalo tveganja zaradi njegovega argentinskega državljanstva. Kar zadeva konzulovo prepoved, jo je zlahka zaobšel tako, da je prišel gor ne po glavnem, temveč po gospodinjskem stopnišču. Rahlo je potrkal na vrata na koncu hodnika, ta so se odprla in za njegov obisk ni nihče izvedel.^[30] Včasih pa sta bila Álvarova sestra in brat – devetletna Teresa in enajstletni Carlos – tista, ki sta brez tveganja odnašala pisma ali papirje ter jih nato oddajala Isidoru.^[31]

Poleg vznemirjenosti zaradi strahu pred napadom ali ovadbo je bil tu še bič lakote. Živila so bila pičla, preskrba pa težavna v mestu, obkoljenem z nacionalističnimi četami. V večini diplomatskih pribežališč je lakota neprizanesljivo pritisnila, ko je bil za civilno prebivalstvo uveden sistem za racioniranje živeža na osnovi knjižic, ki jih pribežniki niso imeli, so pa

imeli svoje lastne vire oskrbe.^[32]

Lakota je človeka tiho in zvijačno zalezovala ter mu počasi mračila um. Pogostoma se je vprašanje hrane pri pogovorih med azilanti sprevrglo v obsedeno nostalgijo v obliki gastronomskih spominov in anekdot.

Če preiščemo obsežno in dolgo korespondenco iz tistih mesecev v skrivališču, v katerih je Jožefmariju le poredko minil dan brez pisanja, opazimo, da temo lahkote in hrane omenja zelo izjemoma, in če to stori, je zraven vselej kanček humorja.

Kakšna je bila njegova prehrana? V pismu svojim v Valenciji jim pošilja novice o sebi in o svojem bratu:

Mali Santiagito je shujšal do kosti. Na mojih, čeprav bi vam kdo rekel kaj drugega, je še vedno preveč mesa, kljub temu da ne zaužijem več kot dve zajemalki riža opoldne (riža imamo do tukaj: do vrha temena, če mi je dovoljen ta nazadnjaški, mračni

in klerikalni izraz), zvečer pa še dve zajemalki česnove juhe.

Nobeno zlo ne traja večno. Paco, ali ni res, da sem neprepoznaven, ko govorim celo o hrani?^[33]___

Malo pozneje pa: Zdaj nam od časa do časa že spreminjajo jedilnik. Dedkovo razpravljanje o kulinarčnih vprašanjih! – kot bi dejal kak klasik. Torej da: lakota, narobe sem rekel, apetit dela čudeže. Včeraj opoldne so nam dali riža z bobom; z bobom častitljive starosti, ki mu niso hoteli sleči njegovih čvrstih hlač ... Zvečer surova čebula s kosi pomaranče (zdela se nam je odlična, vendar revolucionarna: kako se je naslednji dan mudilo!), v tistih skodelah, ki jih že poznate, pa dobršna mera zelo tekoče tekočine z daljnim nadihom cimeta, ki se je prijemala na grlo. Zatrjevali so nam, da je bila tisto čokolada. Koliko novih odkritij v teh časih!^[34]___

Praznični ton, v katerem nagovarja svoje sinove v Valenciji z namenom, da bi jih razvedril in pregnal njihove skrbi, je v skrajnem nasprotju s slogom v pismih, naslovljenih na tiste v Madridu. Ti so bili popolnoma obveščeni o lakoti, ki so jo trpeli v konzulatu, kjer so zbirali celo krušne drobtinice.

Kakšno prošnjo je Isidoro gotovo poslal onim na »srečni Vzhod«, kot so takrat rekli valencijskim provincam, oddaljenim od fronte in preskrbljenim z živežem po zaslugi njihove rodovitnosti: ***Ah! Če pošljejo kaj iz Valencije***, je pravil oče Isidoru, ***mi ne pozabi na to, da imam tukaj štiri naše, ki so lačni. Meni je še to, kar nam dajo, preveč. Ampak oni in Santiago potrebujejo več [...]. Kako nadležno mi je že govoriti, kaj šele pisati o tej prehrambenizadevi!***^[35]_____

Čez dva dni, zato da ne bi njegove prejšnje prošnje tolmačili kot priganjajoči krik sestradanih, dodaja: ***Kruh? Imamo ga več kot dovolj [...]. Ah! Pazite, da ne boste pošiljali ničesar, kar bi sami pogrešali. Hočem, zahtevam, da najprej poskrbite za same sebe. Mislim, da je jasno, ne?***^[36]___

O utesnjujočem pomanjkanju živeža priča tudi veselje, s katerim 5. maja pozdravlja okrepljeno preskrbo: ***Danes smo dobili sir in jajca od mojega nečaka Isidora. Že nekaj mesecev nismo ne videli ne povohali tovrstnih dobrot.***^[37]___

Na prvem mestu si je ta duhovnik prizadeval med ene in druge porazdeliti živila, ki so jih prejemale. Ni se ravnal po ljudskem pregovoru: »Kdor deli in dobro razdeli, najboljši delež pridobi.« Nasprotno, poskrbel je, da je bilo videti, kot da je enako kot drugi. V resnici pa je, ne da bi

kdorkoli to opazil, dobil najslabši del. Se pravi, pomanjkanje je izkoriščal za to, da bi še bolj zategnil pas.

Nekatera od njegovih postnih dejanj pa vseeno niso ostala neopažena. V zvezi s tem pripoveduje njegov brat Santiago, da so vsi pribežniki čakali na nedeljsko večerjo kakor otrok, ki sanjari o slaščicah. V nedeljo zvečer so bile na mizi pražene drobtine s čokolado, vendar »ob nedeljah Jožefmarija nikoli ni večerjal«. ^[38] Da bi bil vnaprej pripravljen na boj proti užitkom okusa, je tudi v konzulatu ohranil svojo staro navado, da si je usta grenil z alojo. Ta izdelek je bil v prosti prodaji in ni se mu hotel odreči. Vojne okoliščine in odpovedi, ki so se jim morali podvreči, se duhovniku niso zdele zadostne, da bi ga opravičile tega, da se drži duha pokore tudi v najmanjših podrobnostih, temveč prav nasprotno. Od tod izvira njegovo naročilo Isidoru z dne 30. maja: ***Pošlji mi malo aloje. Gotovo jo***

imajo v Eugeniovi lekarni ali v katerikoli drogeriji. Naj bo v prahu.^[39]

* * *

Med brezštevilnimi podatki in sporočili obsežne ustanoviteljeve korespondence na konzulatu izstopa neko prav nenavadno dejstvo. Nekaj, kar včasih vzbuja pozornost ravno zaradi svoje odsotnosti. Nekaj, na kar naj bi po vseh pričakovanjih naleteli v njegovih pismih in česar bralec kljub vsemu ne najde. Gre za to, da se nikakor, pa naj še tako preiskujemo njegove spise, v njih ne pojavljajo omembe niti komentarji o političnih temah. Ni namigovanja ne na vlado, ne na cone, ne na bojne fronte. Prav tako ni omenjanja osvobojenih in zasedenih mest, prijateljev in sovražnikov, žrtev in krivcev. Ta molk ni zaradi cenzure, marveč iz razlogov nadnaravnega značaja, kot potrjujejo poročila tistih,

ki so si z njim delili konzularni azil. Medtem ko so se pogovori pribežnikov vedno znova vračali k vprašanju lakote in poteka vojne, se je Jožefmarija izogibal govorjenju o bratomornem boju, ki je trgal narod na dvoje. Njegovih ni prevzemal duh bojevitosti. V njegovi navzočnosti ni bilo komentarjev o vojaških operacijah niti o zločinih v zaledju. Vladalo je pozabljanje in odpuščanje.

Dobrodejna navzočnost duhovnika je okrog njega širila vedrino. Njegova beseda, tolažilna in nadnaravna, je v dušah puščala sled miline. Celo v tako skrajni meri, da so človeške oči videle dar z neba v tistem, kar je bilo prekleta posledica vojne. »Ko bi le, smo si včasih mislili, vse to trajalo večno!« pravi eden od tistih, ki so bili ob očetu; »kajti, ali smo že kdaj prej izkusili kaj boljšega od luči in topline tistega kotička? Takšna je bila reakcija, tako absurdna v tistih okoliščinah kot tudi logična z našega

gledišča, do katere sta nas privedla mir in sreča, ki smo ju okušali dan na dan.«^[40]

Če je bilo potrebno, se ustanovitelj ni izmikal temu, da se dotakne vprašanja vojne – ki jo je zmeraj označeval kot katastrofo –, vendar je v duhovniškem duhu odprtih rok sprejemal duše iz ene in druge cone, iz enega in drugega tabora. V duhovnikovi molitvi pri obhajanju svete oltarne daritve je bil navzoč ocean trpljenja, ki ga je povzročila tista borba na frontah, v zaporih, v bolnišnicah, po domovih, v skrivališčih.

Jožefmarijeva drža ni bila hladno neodobravanje. Ravnal se je po merilih rahločutne ljubezni, nad katero je vladala višja, nadnaravna vizija tega, kar se je dogajalo na svetu: »Nenehno zaskrbljen nad dogodki,« pravi konzulov zet, »toda istočasno je bil na mnogo višji ravni

od okoliščin [...]. Nikoli ni sovražno ali zamerljivo izrekel sodbe o nikomer. Nasprotno, ponavadi je govoril: ***To je grozovito, prava tragedija.*** Kar se je dogajalo, ga je bolelo, vendar ne zgolj v človeškem smislu. In kadar smo drugi praznovali zmago, je Jožefmarija molčal.«^[41]

* * *

Sobica v konzulatu se je kmalu spremenila v nekakšen operativni center. Iz tiste pisarne so prihajala očetova pisma, polna slikovitih opisov, raznih novic, naročil, duhovnih misli in nasvetov o materialnih stvareh; pa tudi zapisi o radostih in tegobah. Tako je hrepenel po novicah o svojih otrocih in toliko odprtih zadev je imel v glavi, da je hitro pridobil navado številčenja odstavkov v pismih, kadar je prešel z ene na drugo temo: ***Ne zaradi monomanije,*** jim je pojasnjeval,

***ampak ker hočem, da mi
odgovorite na vse.***^[42]

Ena izmed teh zadev je bila zahteva po odškodnini za premoženje in opremo, izgubljeno v Študentskem domu Ferraz 16, v stavbi, ki so jo anarhistične milice CNT-ja zasegle 25. julija 1936, ko so tam presenetile Juana Jiménezza Vargasa.

Izvedel je, da je tast konzulove hčere, ki so mu pripadniki revolucionarnih milic podrli gostišče, v katerem je živel, vložil uradni zahtevek za povračilo škode. In oče je brž pomislil: Zakaj ne bi od vlade zahtevali odškodnine v imenu društva, ki je upravljalo s Študentskim domom Ferraz, Društva za pospeševanje višje izobrazbe (*Fomento de Estudios Superiores – FES*)? In zadeve se je lotil tako zavzeto, da se je zdelo, kot da bi bila od njene rešitve odvisna prihodnost vseh njih, medtem ko je bilo še vedno

negotovo, ali bodo iz grozeče vojne nevarnosti sploh prišli živi in zdravi.

Tako se začel boj za premagovanje ovir do zadnjega diha ter splošna mobilizacija človeške sile in volje. Isidora je 23. aprila prosil, naj na argentinskem veleposlaništvu preveri, kateri so bili potrebni postopki in katere dokumente je bilo treba pridobiti. Zvečer istega dne mu ponovno piše in mu poroča o svojem nedavnem pogovoru s tastom konzulove hčere ter priloži navodila, kako pri notarju prevzeti uradni dokument o ustanovitvi FES-a in o nakupu hiše na Ulici Ferraz.^[43]

Čim se je Isidoro lotil uradnih postopkov, so se začele pojavljati težave.^[44] Pri sebi ni imel ne inventarja premoženja, ne listin o ustanovitvi društva, ne kupoprodajne pogodbe za nepremičnino. Ti papirji so ostali v študentskem domu in niti ob

predpostavki, da še obstajajo, ni bilo mogoče priti do njih. Nato je sledil poskus, da Društvo za pospeševanje višje izobrazbe (FES) vloži zahtevek kot mednarodno združenje, saj so bili nekateri od njegovih družbenikov tujci. Isidoro Zorzano, kot argentinski državljani in predsednik Društva za pospeševanje višje izobrazbe, je argentinskemu veleposlaniku poslal dopis, s katerim je od španske države zahteval povračilo škode. Ta je na osnovi popisa premoženja znašala 1.078.900 pezeta.^[45]

Ni še minil teden dni od očetove zamisli o odškodnini, ko je Isidoru napisal še eno pismo, katerega pritisk je mogoče začutiti že v prvem odstavku:

Sobota, 1. 5. '37

Zelo dobro, da si oddal zahtevek preko veleposlaništva svoje države. Ampak treba je pohiteti! Morda je od

eno- ali dvodnevne zamude odvisen uspeh te zadeve. Poleg tega preglej podrobnosti z g. tajnikom. Ne puščaj mi ničesar v zraku. Naj dobijo papirje čim prej.^[46]—

Ni bilo veliko ljudi, ki bi jih oče imel na razpolago za ta opravke. Poleg pribežnikov v honduraškem konzulatu in Vicenteja Rodrígueza Casada, ki si je našel azil v norveškem veleposlaništvu, so bili v Madridu prosti samo trije in še dva v Valenciji, kajti Chiqui je bil zaprt, Rafael Calvo Serer bolan v neki vasi v provinci Alicante, Pedro Casciaro pa v Torrevieji. Ostali so se skrivali ali pa so bili v nacionalistični coni. Na tak ali drugačen način so bili prav vsi mobilizirani za operacijo »študentski dom« od trenutka, ko je Isidoro tistim na Vzhodu dal vedeti, da morajo tudi oni po očetovem naročilu pripomoči k uspehu odškodninskega zahtevka s svojim poizvedovanjem in ukrepi. Valencija je bila takrat uradni sedež

vlade, odkar je v začetku novembra 1936 svet ministrov zapustil Madrid, in točka, v katero so se stekali uradniški spisi, s kakršnimi so se sedaj ukvarjali.

Pedru Casciaru, ki v tistih dneh ni bil ravno optimistično razpoložen, marveč prav nasprotno, se je življenje precej zapletlo, ko je dobil nalogo, da v odškodninski podvig vključi svojega starega očeta.

Dejansko je ta kot britanski državljani imel možnost, da na osnovi nekega zneska, ki ga je pred časom prispeval za FES, na britansko veleposlaništvo pošlje vlogo z zahtevkom za odškodnino.^[47]

Od vsega začetka je oče vse svoje ljudi spravljal v stanje naglice in nujnosti, v kateri sta se prepletali obe zadevi, ki sta používali njegove sile: odškodnina in evakuacija. **Mudi se. Vse se mudi: naša evakuacija iz te**

države in zahtevanje odškodnine.

[48]

Čemu vse to razsipavanje življenjskih moči sredi vojne, v državi, katere administrativni uradi so se na vrat na nos preselili v Valencijo ter v Madridu pustili svoje arhive in pisarne? Kakšen uspeh naj bi imela odškodninska zahteva za stanovanje, ki so ga rekvirirali in izropali anarhisti sindikata CNT, nato pa ga je uničil topovski izstrelek? Vsakdo je mogel doumeti, da ti napori ne bodo obrodili sadu in da bo vsa tista potrata časa in moči zaman.

Obstajalo je le neznatno upanje na uspeh in oče je bil dovolj razsoden, da je na stvarnost gledal tako: ***Če kaj dosežemo ali pa nič – kako mirni bomo vsi skupaj, ker smo storili vse, kar je bilo mogoče, da bi zavarovali premoženje FES-a! Mar ne?***^[49]

Ob tem jim po hitrem postopku razloži, kako je treba z vztrajnostjo poganjati naprej stvari Boga in Dela: ***Ne popuščajte pri zadevi v zvezi s hišo, kljub neravni in razdrapani poti. Lahko se zgodi, da se avto prevrne. Potem ga je treba znova postaviti na kolesa, popraviti okvaro in iti naprej, kot da se ni nič zgodilo. Vedno zadovoljni: v miru in veselju, ki mi ga nikdar, za nič na svetu ne smete izgubiti.***^[50]___

V stiskah so se učili reda in marljivosti, tako da nalog niso udobno prelagali na naslednji dan.^[51] ***»Jutri, jutri!« Ponavljam vam: »Danes, zdaj!!!« Jutri in pozneje sta besedi, ki sta dokončno izbrisani iz našega besednjaka. Se razumemo?***^[52]___

Minil je mesec dni poskušanja, nakar pritisne na Isidora in s tem tudi na ostale, naj vztrajajo pri postopku za odškodnino: ***Brez nepotrpežljivosti,***

toda vztrajno: nenehno kapljanje na skalo vseh teh ovir. Sem lepo sprejet? Prav. Sem sprejet grdo? Še bolje. Še naprej bom – kakor vodna kapljica – hodil tja s sveto brezobzirnostjo, kljub nevolji in ponižanju in negodovanju in nevljudnosti (kakšno bogastvo!), zelo zadovoljen in miren, dokler se ne bodo naveličali – sam se ne smem naveličati, takšen mora biti vaš sklep – in me nazadnje sprejeli prijazno: kakor prijatelja ... ali pa kot neizogibno nesrečo [...]. Ko bi le znal govoriti jasno! To je zaupnost g. Manuela.^[53]

Ta »sveta brezobzirnost«, opremljena s trdovratnostjo in pripravljena trpeti ponižanja, ni bila zgolj človeška taktika, marveč ravnanje, ki je sledilo Gospodovemu navdihu, **zaupnosti g. Manuela:**

Otroci! Ste živali v utvari, da je mogoče hoditi po poti brez

premagovanja upora? Naj bo torej jasno, da bomo vedno in v vsem naleteli včasih na velike, včasih na manjše težave. Prve so običajno manj občutne, ker človeka razvnamejo. Druge pa, zaradi katerih nas le zasrbi naš napuh in nič več, so tiste, v katerih nas čaka On. Da: v tistih čakalnicah, v tistih nekorektnostih, ko o tebi rečejo: »Tale tip ...«; v včerajšnji prijaznosti, ki se danes spremeni v nevljudnost.^[54]

Očetova notranja moč, ki jo je bilo težko zadrževati pod skorjo naveličanosti, v kateri so se dušili mnogi pribežniki, je skušala njihovim naporom dodati novo, višjo razsežnost. Želel se je znebiti brezdolja in ponuditi svojim sinovom obilo aktivnosti, zato da bi se otresli napuha, rutine in skrbi ter bi si začeli urediti umske sposobnosti, otrple zaradi trenutnih okoliščin. Oče jim je hotel vliti zmagovalno miselnost in športnega duha, da bi prebili led in

premagovali zapreke. Vendar so prispeli do mrtve točke. Ne zaradi pomanjkanja vztrajnosti, ampak zaradi ovir, značilnih za birokracijo:

Povsem naravno je, da vsakdo gleda na svojo lastno korist. Tako se boste naučili živeti ... in biti trmasti. Naš pogum ni pogum polža, ki ob dotiku z oviro skrije svoje roge in se potuhne v lupino svoje sebičnosti. Boljši je zagon, ognjevitost in vztrajnost borilnega bika: z dosegljivimi sredstvi zdrobi pregrade, ki mu stojijo na poti, v prah. Res je, da tudi nam ne manjka – in nam nikoli ne bo manjkalo – ovir in pregrad, toda prav tako je res, da imamo sredstev več kot dovolj ..., če jih hočemo uporabiti. Kajne? Torej, uporabimo jih: naša sredstva – hja! – in istočasno sredstva g. Manuela. Ah! In bodite vedno zelo veseli.^[55]

Isidoro je bil sicer deležen očetovih čestitk, ker je preko argentinskega

veleposlaništva zahtevke za odškodnino spravil v tek, vendar pa se je v resnici zaradi tega znašel v precejšnji godlji. Po treh tednih uradnih opravkov kljub Isidorovi poslušnosti in nuji, s katero je nanj pritiskal Jožefmarija, ni bilo napredka.^[56]___

Kot je že pred mesecem dni predvidel oče, so potrebovali pomoč sv. Nikolaja, posrednika pri Bogu za gmotne zadeve Dela, da se papirji ne bi izgubili v blodnjaku administrativnega ovinkarjenja na državnih uradih in da ne bi iz vsega tega nastala še ena različica ***pravljice o dobri pipi ..., ki se nikoli ne konča. Besedo ima g. Nikolaj. Mi pa trdovratno vztrajamo.***^[57]___

Jožefmarijeva bojazen ni bila daleč od resnice. Papirji in postopki so zastajali in sv. Nikolaj iz Barija – Bog ve zakaj – se je ogrel za pravljico o dobri pipi.

Kar se tiče zahtevka, ki naj bi ga sprožil g. Julio Casciaro, stari oče Pedra Casciara, ni bil izid nič kaj sijajen. Kot pritožnik je bil v neugodnem položaju, katerega šibka točka je bilo ravno njegovo negotovo državljanstvo. Ta dobri mož je imel sedemdeset let in nekoliko apatičen značaj. Njegov potni list, izdan v Valenciji 21. aprila 1937 s podpisoma konzula tega mesta in začasnega vicekonzula v Alicanteju, je bil veljaven le šest mesecev in ga ni bilo mogoče podaljšati, dokler prosilec ne bi dokazal svojega britanskega državljanstva z drugimi dokumenti. Da skrajšamo zgodbo, bodi dovolj omeniti, da je Isidoro 9. junija Pedru Casciaru poslal vse dokumente, priložene »dopisu, s katerim se proti državi Španiji preko angleškega veleposlaništva vloži zahteva po odškodnini v vrednosti hiše št. 16 na Ulici Ferraz v Madridu in vsega pohištva, opreme, knjižnice, knjig, laboratorijskih pripomočkov, slik in

drugega, kar je še tam bilo«. Vtem je potekalo vneto iskanje rojstnega lista gospoda Julia na konzulatu v Cartageni, kjer je bil vpisan v register, pregledali pa so tudi knjige in prebrskali papirje na splošnem konzulatu v Valenciji; oboje brez uspeha.^[58]___

Sluteč, da je podvig gospoda Julia Casciara najverjetneje zašel v slepo ulico, so tisti v Madridu, ki jih je izučila izkušnja zadnjih tednov, Isidoru že ponujali nove iniciative, in sicer: sodelovanje nekega švicarskega družbenika, nekega Bolivijca, ki je nekaj časa prebil v Študentskem domu Ferraz, in nekega Paragvajca, katerega kolega je bil Manolo Sainz de los Terreros.^[59]___

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

---

[1] V poglavju, v katerem opisuje iskanje zatočišč v Madridu med vojno, ugotavlja Javier Cervera, da so bile najvarnejši kraj ambasade, ter analizira posledice, ki so iz tega sledile (*op. cit.*, str. 339–374). Njegovo delo je doslej najbolj popolna in dokumentirana študija o številu azilantov v diplomatskih predstavništvi v Madridu. Njegovo štetje (str. 369–374) navaja v začetku leta 1937 številko 14.000, ki bi ji bilo treba dodati še tiste, ki jih omenjajo poročila brez navedenega števila. Po teh podatkih je največ pribežnikov sprejelo veleposlaništvo Francije: 2.240. Prim. tudi María del Carmen Gómez Reoyo, *Madrid 1936–1939: El asilo diplomático en la Guerra Civil Española. Memoria de Licenciatura* (neizdano), ur. Antonio Fernández García, Departamento de Historia Contemporánea, Universidad Complutense, Madrid 1985. Avtorica razlikuje med *uradnimi* in bolj številnimi *dejanskimi* pribežniki, ter

za uradne navaja število 11.000.
Prim. tudi Javier Rubio García-Mina,
op. cit., in José Luis Alfaya Camacho,
op. cit., str. 181–193.

[2] Prim. Javier Rubio García-Mina, *op. cit.*, str. 476: »Splošni pogoji za evakuacijo diplomatskih azilantov z dne 17. marca 1937«. Zadnja vrstica te določbe je dopuščala precej prostora za arbitrarnost: »Zunanje ministrstvo bo v okviru zgoraj navedenih norm ravnalo tako, da se bo prilagajalo merilom političnih odnosov.« Ni bila torej predvidena pravica do evakuacije, temveč pravica, da se vsaka država posebej pogaja o svojih interesih na podlagi usklajevanja med političnimi pritiski in mednarodno kategorijo države.

[3] Prim. Consuelo de Matheu Montalvo, RHF, T-05050, str. 1; in José Luis Rodríguez-Candela Manzanegue, RHF, T-05120, str. 1. Šlo

je torej za razširitev konzularnega azila.

[4] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370420-3. Prim. spomine čilskega veleposlanika, takrat dekana diplomatskega korpusa v Madridu: Aurelio Núñez Morgado, *op. cit.*

[5] Prim. Javier Rubio García-Mina, *op. cit.*, str. 47, in Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 367.

[6] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370421-1.

[7] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370503-1.

[8] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370504-1.

[9] Prim. Pismo članom Dela v Madridu, EF-370505-5.

[10] Prim. Pismo članom Dela v Madridu, EF-370506-1.

[¹¹] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi,
EF-370515-2.

[¹²] Pismo članom Dela v Valenciji,
EF-370530-1. Pravljica o dobri pipi se
nanaša na odgovor, s katerim so se
nekateri odrasli včasih odzvali na
vztrajnost otroka, ki prosi, naj mu
povejo pravljico. »Hočeš, da ti povem
pravljico o dobri pipi?« In karkoli je
otrok odvrnil – da ali ne –, so mu
odgovorili: »Ne rečem niti da niti ne,
ampak ali hočeš, da ti povem
pravljico o dobri pipi.« In tako znova
in znova, dokler otroka ne mine
potrpljenje in odneha.

[¹³] Pismo članom Dela v Madridu,
EF-370606-2.

[¹⁴] Pismo članom Dela v Madridu,
EF-370607-1.

[¹⁵] Prim. Pismo članom Dela v
Valenciji, EF-370701-2.

Po podatkih v uradnem sporočilu, ki ga je generalni konzul Hondurasa poslal na Zunanje ministrstvo Španije v začetku leta 1937, je bilo azilantov skupno 32 (27 v vojaški starosti ter 5 žensk, otrok in ostarelih); na koncu leta 1938 je ta seznam nespremenjen (prim. Javier Rubio García-Mina, *op. cit.*, str. 32). Kot je znano na podlagi navzočih prič, je bilo v nekaterih primerih dejanskih azilantov trikrat več od števila *uradnih*.

^[16] Izvirnik, ki ga je odstopila konzulova hči; RHF, D-11074. Prim. tudi Juan Manuel Sainz de los Terreros Ranero, RHF, T-05127; in Recaredo Ventosa García, v: *Beato Josemaría Escrivá de Balaguer: un hombre de Dios. Testimonios sobre el Fundador del Opus Dei*, Madrid 1994, str. 419 (v nadaljevanju citirano kot *Testimonios ...*, *op. cit.*).

[17] Pismo članom Dela v Valenciji,
EF-370701-2.

»Pri tej aktivnosti [za organiziranje evakuacij] so se bolj kot druga izkazala ameriška predstavništva: zlasti Argentina, Čile in Mehika. Poleg teh so evakuacijske odprave organizirale in izvajale tudi Francija, Združeno kraljestvo in Turčija.«
Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 357.

[18] Pismo članom Dela v Valenciji,
EF-370417-1.

[19] *Prav tam.*

[20] Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF,
T-04152-III, str. 78–79.

[21] Pismo članom Dela v Valenciji,
EF-370526-1.

[22] O življenju azilantov v zgornjem nadstropju: prim. Recaredo Ventosa García, v: *Testimonios ...*, *op. cit.*, str. 420 sl.

[23] Prim. Eduardo Alastrué Castillo, RHF, T-04695, str. 13; José Luis Rodríguez-Candela Manzanegue, RHF, T-05120, str. 3; Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 95.

[24] Treba je povedati, kot omenja Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 363, da »je bila sicer večina pribežnikov izpuščenih na prostost, toda 18 izmed njih, mladih in znanih po svoji desničarski usmeritvi, so odpeljali v preiskovalni zapor Splošnega direktorata za varnost ...« Tam so bili tako kruto mučeni, da je Splošni direktorat za varnost odprl sodni postopek proti njihovim ječarjem. Po več zaporniških premestitvah so bili obsojeni na smrt, vendar je posredovanje drugih držav in mednarodnega Rdečega križa doseglo razveljavitev sodbe. Prim. Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 244–245, in Javier Rubio García-Mina, *op. cit.*, str. 83.

[25] Duhovniki v zgornjem nadstropju so morali prenehati z maševanjem, ker jih je k temu prisilil splošni preplah med pribežniki; prim. Recaredo Ventosa García, v: *Testimonios ...*, op. cit., str. 420 sl.

[26] Consuelo de Matheu Montalvo, RHF, T-05050, str. 3.

[27] Eduardo Alastrué Castillo, RHF, T-04695, str. 19.

[28] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370519-1.

Oče, ki je v konzulat prišel sredi meseca marca, je od prvega dne dalje maševal v veži in Najsvetejše shranjeval v srebrni škatlici v predalu neke pisalne mize. Tam, v veži, so opravljali obisk Najsvetejšega, dokler ga meseca maja niso morali odstraniti od tam in pristati na konzulovo prigovarjanje spričo preplaha med pribežniki, ki so se bali prihoda policije. Odtlej so

posvečene hostije shranjevali v denarnici, ki so si jo izmenjevali.

[29] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370501-1. Konec maja se je odločil, da Najsvetejšega ne bo več shranjeval (prim. Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370530-1).

[30] Prim. José Miguel Pero-Sanz, *op. cit.*, str. 205–206.

[31] Prim. Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370420-1.

[32] O preskrbi veleposlaništev in diplomatskega osebja z živili: prim. Javier Rubio García-Mina, *op. cit.*, str. 176, in Javier Cervera Gil, *op. cit.*, str. 355–356.

[33] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370406-1; prim. tudi Eduardo Alastrué Castillo, RHF, T-04695, str. 16.

[34] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370426-1. V dopisovanju se od časa do časa sredi šal pojavi kakšna resnica brez olepšav (***Danes smo imeli riž z lečo in nič drugega [...]. Čudež je, da preživimo, se ti ne zdi?*** Prim. Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370508-2).

[35] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370430-3.

[36] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370502-1.

[37] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370505-1.

[38] Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, RHF, T-07921, str. 26.

[39] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370530-3. O njegovem mrtvičenju: prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 365; in Eduardo Alastrué Castillo, *Sum.* 5552.

[40] Prim. Eduardo Alastrué Castillo, RHF, T-04695, str. 18.

[41] José Luis Rodríguez-Candela Manzanegue, RHF, T-05120, str. 1.

[42] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370523-1. Nekatera izmed njegovih pisem dosegajo celo do 17 razdelkov, v katerih obravnava različne zadeve, npr. Pismo članom Dela v Madridu, EF-370525-1. Omeniti še velja, da to pismo njegovim madridskim sinovom ni nekakšna poslanica, usmerjena v daljno prihodnost, ali pa zapoznela korespondenca, kajti dva dni prej jim je pisal v 8 razdelkih, dan pozneje pa jim znova piše o 7 drugih zadevah.

[43] Prim. Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF- 370423-1.

Že okrog leta 1933 je oče bil duhovni voditelj »nadvse znamenite in krepostne grofice de Humanes«, ki se je pisala María Francisca Messía y

Eraso de Aranda. Pripadala je najvišjemu plemstvu Španije, vendar je kljub svojemu velikemu bogastvu živela zelo skromno. Bila je nenavezana na svoje imetje. O njej govori anekdota v knjigi *Pot*, št. 638. Med drugim je izročila svoj nakit, da bi ga prodali in bi s tem pripomogla k širitvi Dela. Zelo verjetno je, da so pripadniki milic med preiskavo Študentskega doma Ferraz julija 1936 ukradli tisti nakit in še druge predmete večje vrednosti, ki jih je ustanovitelj hranil za nakup nepremičnine. Grofica de Humanes je umrla 23. julija 1936, kmalu po izbruhu državljanske vojne.

Sklep o ustanovitvi »Društva za pospeševanje višje izobrazbe« (FES) je bil overjen na notariatu Juan José Esteban y Royo. Datiran je z 2. novembrom 1935, njegovi prvotni družbeniki pa so bili: Isidoro Zorzano Ledesma, Ricardo Fernández Vallespín, José María

González Barredo in Manuel Sainz de los Terreros Villacampa.

Kupoprodajna pogodba hiše na Ulici Ferraz 16 med njenim lastnikom, Javierjem Azlor-Aragónom, in Društvom za pospeševanje višje izobrazbe je bila overjena na notariatu Luis Sierra Bermejo. Na njej je datum 17. junij 1936, pri čemer so bili pred notarjem »kot edini družbeniki v imenu civilnega Društva za pospeševanje višje izobrazbe« navzoči njegovi prvotni družbeniki.

^[44] O tem postopku: prim. José Miguel Pero-Sanz, *op. cit.*, str. 220–222.

^[45] Inventar za odškodnino je med drugim obsegal naslednje postavke:

– Akademija (pohištvo, pripomočki in razno): 154.820

– Študentski dom (pohištvo, oblačila, oprema in razno): 240.400

– Nepremičnina (Ferraz 16),
popravila: 110.000

(prim. Isidorovo pismo Pedru
Casciaru Ramírezu z dne 3. 5. 1937,
IZL, D-1213, 139).

Kot je razvidno, na zahtevku ni posebej navedena stavba (Ferraz 16), ampak samo njeno popravilo. Namreč v kupoprodajni pogodbi, 4. člen, piše: »Kupec prevzame kupljeno stavbo v posest že s tem, ko je podpisana ta pogodba.« Na podlagi soglasja obeh strani je bila cena za odsvojitvev nepremičnine Ferraz 16 določena v višini 400.000 pezet, ki naj bi bila odplačana v štirinajstih letnih obrokih po 43.032 pezet; letni obroki so bili nadalje razdeljeni na štiri enake dele, »ki se plačujejo po preteku trimesečja, pri čemer mora biti znesek za prvo trimesečje plačan tridesetega septembra tega leta«, kot je določeno v 3. členu. Istega dne, 17. junija 1936, je kupec (FES) ob

podpisu pogodbe plačal 6.000 pezet
»kot del prvega trimesečnega
obroka«.

Položaj je bil s pravnega vidika
nekoliko zapleten. Kupoprodajna
pogodba je bila 20. julija 1936
(verjetno je to storil Isidoro) vložena
na pristojni organ, vendar spričo
politične situacije ni bilo storjeno nič
drugega, saj »skladno z našim
navodilom«, pravi Isidoro v nekem
zapisku o »notarskih zadevah«, ni
bila plačana niti pristojbina niti
kolek, »zaradi česar trenutno ni
vpisana na ime Društva. Za namene
vseh uradnih postopkov je lastnik še
vedno nekdanji posestnik. Zaradi
tega nam ne morejo dati overjene
kopije pogodbe« (prim. RHF,
D-15711).

Zahtevek za odškodnino je prinašal
veliko težav, med katerimi je
nemajhen problem predstavljalo
uradno dokazovanje o uničenju ali

izginotju predmetov na inventarju. Takšno dokazovanje takrat ni bilo mogoče, ker je bilo poslopje Ferraz 16 na vojnem območju (prim. *prav tam*).

[46] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370501-2.

[47] Tule je Isidorovo pismo Pedru Casciaru Ramírezu:

»Madrid, 3. maj 1937. Moj dragi prijatelj! Mariano mi naroča, naj te seznanim z zadevo, s katero sem se ukvarjal danes. Gotovo že veš, da je bila moja hiša na Ferrazu napol porušena in da je tamkajšnje pohištvo izginilo. Pod zaščito svojega statusa tujca sem argentinskemu veleposlaniku poslal dopis, s katerim sem proti španski državi sprožil zahtevek za povračilo škode, povzročene na omenjeni hiši in na pohištvu. – Ta hiša je last »Društva za pospeševanje višje izobrazbe«, katerega predsednik sem, in na podlagi tega sem vložil zahtevek, saj

lahko kot solastnik uničenega in izginulega premoženja upravičeno štejem dobrine Društva kot svoje ter zahtevam ustrezno povračilo, ki glede na inventar, priložen k dopisu, znaša 1.078.900 pezeta. – Pravkar sem pisal Pacu in Eugeniu, da bi zadevo podprla v Valenciji. Mariano me je vprašal, ali lahko tvoj angleški stari oče kaj stori v tej zadevi. Priporoči to a. v. [angelom varuhom] in g. Nikolaju [sv. Nikolaju], ki sta zelo vplivna. Potrudite se, kolikor morete, ne zanemarite nobene priložnosti, omilite stvar z ustrežljivostjo, če je potrebno. Ne moreš si misliti, kako si Mariano prizadeva za to zadevo. – Obveščaj me o tem, kar boš storil v tej smeri. Istočasno pošiljam pismo Pacu in Eugeniu. – Objem ti pošilja tvoj dobri prijatelj – Isidoro« (Pismo z dne 3. 5. 1937, IZL, D-1213, 139).

[48] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370502-1.

[49] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370513-1. V drugem pismu pa: ***Treba je nadaljevati s to zadevo, četudi ne dosežemo ničesar. Zagotavljam vam, da bo v vsakem primeru doseženega veliko. Ker sem star, dobro vem, kaj pravim*** (Pismo članom Dela v Madridu, EF-370518-1).

[50] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370516-1.

[51] Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370519-2.

[52] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370513-1.

[53] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370521-2.

Bil je tako prepričan, da govori o božji volji, da je naslednji dan pisal Isidoru in mu naročil, naj to preko Paca Botelle sporoči onim v Valencijo: ***Ko boš pisal Pacu, mu***

prepiši prve odstavke iz mojega petkovega pisma: tiste, ki govorijo o tem, da je treba biti ... nadležnež. Prepričan sem, da mu bodo v veliko korist (Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370522-1).

[54] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370513-1.

[55] Pismo članom Dela v Madridu, EF-370518-1.

Nasveti, ki jim jih daje v pismih, so pravi asketski priročnik za krepost srčnosti. Vsebina teh pisem, naslovljenih na njegove sinove v Madridu, je bila, kar zadeva te nasvete, nato dobesedno posredovana članom Dela, ki so prebivali na Vzhodu. Prim. npr. Isidorova pisma Pedru Casciaru Ramírezu z dne 18. 5. 1937 in Franciscu Botelli Raduánu z dne 23. 5. 1937, IZL, D-1213, 158 in 166.

[56] Za vložitev zahtevka je urad argentinskega veleposlaništva v Valenciji zahteval potrdilo o državljanstvu. Potrdila so izdajali v Madridu, vendar za to ni zadostovala kopija rojstnega lista, edinega dokumenta, s katerim je Isidoro dokazoval svoje državljanstvo. Treba je bilo torej zaprositi za originalni rojstni list v Buenos Airesu; pozneje pa so mu še pojasnili, da se uradno sploh ne more šteti za argentinskega državljana, dokler ne izpolni obveznosti služenja vojaškega roka. Tako so dočakali mesec julij. Prispelo je potrdilo o rojstvu in oče je zapisal: **No prav. Bolje pozno kot nikoli** (Pismo Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-370701-4).

O dokumentih, ki jih je Isidoru Zorzanu v ta namen izdalo njegovo veleposlaništvo: prim. »Certificado de ciudadanía argentina, extendido por el Consulado de la República Argentina, Madrid, 12. 1. 1938« (IZL,

D-1018); in »Libreta de enrolamiento« (argentinska vojaška knjižica), Madrid, 29. 7. 1937 (IZL, D-1019). V zvezi z odškodninskim postopkom prim. njegovo korespondenco: Pisma Pedru Casciaru Ramírezu z dne 11. 5. 1937 in 12. 5. 1937, pribežnikom v honduraškem poslaništvu z dne 13. 5. 1937 in 20. 5. 1937, Franciscu Botelli Raduánu z dne 28. 5. 1937 in 9. 6. 1937, Pedru Casciaru Ramírezu z dne 9. 6. 1937, pribežnikom v honduraškem poslaništvu z dne 24. 7. 1937, in Franciscu Botelli Raduánu z dne 29. 7. 1937 (IZL, D-1213, 147, 148, 151, 173, 190, 191, 230 in 234). V zadnjem izmed teh pisem Isidoro naroča tistim v Valenciji, naj na argentinsko veleposlaništvo odnesejo neke dokumente kot prilogo k odškodninskemu zahtevku. Prim. José Miguel Pero-Sanz, *op. cit.*, str. 221–222.

[57] Pismo članom Dela v Valenciji, EF-370601-1.

[58] Prim. korespondenco Pedra Casciara Ramíreza: pisma z dne 8., 10., 13. in 16. marca 1937, poslana Isidoru Zorzanu iz Torrevieje (RHF, D-15702), ter podatki o potnem listu gospoda Julia Casciara (*prav tam*).

[59] »Danes ni kaj dosti novic,« pravi Isidoro v pismu 6. 6. 1937: »1) Miguelov švicarski prijatelj ni mogel storiti ničesar, ker je praznik. 2) Pomislili smo na to, da bi bil Bolivijec iz SO-CO-IN-a, Pablo García de Paredes, lahko v pomoč kot 'družbenik' pri zahtevi za odškodnino. Morda Barredo ve, kje stanuje. Manolo mi je povedal, da razmišlja o nekem svojem kolegu iz Paragvaja« (Isidorovo pismo pribežnikom v honduraškem poslaništvu, IZL, D-1213, 185).

V zvezi s SO.CO.IN. (Družba za izobraževalno sodelovanje) prim. 1.

knjiga, VIII. poglavje, *Priprave na širitev: Madrid, Valencija, Pariz.*

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium

---

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sl-si/article/5-pravljica-o-dobri-pipi/](https://opusdei.org/sl-si/article/5-pravljica-o-dobri-pipi/) (4.
Apr. 2025)